

Franz Böckle (izd.), MENSCHLICHE SEXUALITÄT UND KIRCHLICHE SEXUALMORAL. EIN DAUERKONFLIKT? Patmos-Paperback, Düsseldorf 1977, str. 138.

Ovaj mali zbornik sadrži referate održane 1976. godine u okviru Katoličke akademije u Bavarskoj. Izbor teme izazvan je dokumentom *Persona humana*, što ga je početkom te godine izdala Kongregacija za nauk vjere (hrvatski prijevod: *Persona humana*. Izjava Kongregacije za nauk vjere o nekim pitanjima seksualne etike, KS, Zagreb 1976). Zbornik nije neka vrsta komentara tog dokumenta nego više njegova kritika i, po mogućnosti, dopuna. Kako i naslov najavljuje, zbornik želi upozoriti na raskorak između onoga što se službeno zastupa u Crkvi s obzirom na spolnu etiku i nekih rezultata znanosti, danas prilično prihvaćenih i u etičkom vrednovanju nekih pojedinaca i u nekim sredinama.

Zbornik sadrži šest priloga. U prvom prilogu psiholog Albert Görres iznosi „psihološke opaske o seksualnoj etici“. On smatra da je raskorak između nekih misli iznesenih u *Izjavi* i onoga što misle mnogi stručnjaci, odgovitelji i roditelji tako velik da nadmašuje sukob koji je uslijed „Galilejeva slučaja“ nastao između vjere i znanosti. U drugom prilogu pita se Demosthenes Savramis: „Jesu li vjera i spolnost nespojive?“ Njegov je pristup iz perspektive vjerske sociologije. On upozorava na utjecaj građanskog društva u formuliranju nekih stavova sadašnje crkvene seksualne etike. U trećem prilogu Erich Zenger prilazi problematici u svjetlu kulturne antropologije: „Tijelo i spolnost. Biblijski i kulturno-povijesni aspekti“. On pokazuje kako se u Bibliji na spolnost gleda u pozitivnom svjetlu. Ujedno ističe kako spolna problematika kao takva nije u središtu Isusovih etičkih preokupacija. Ona je nekako na rubu. Najduži prilog ima Münchenski moralist Johannes Gründel: „Jednodimenzionalno vrednovanje ljudske spolnosti. Prilog povijesti kršćansko-zapadnog spolnog morala“. Prema autoru – a to ističu i mnogi drugi – mi u Crkvi tijekom ovih dvaju milenija i nismo imali spolne etike u užem smislu riječi, jer je ona apsorbirana u problematiku bračne i obiteljske etike. Autor ujedno ističe neke izvanjske i povijesne čimbenike koji utječu na vrednovanje spolnosti: gnostičko-dualistički utjecaji, utjecaj starozavjetnih ritualnih propisa, Augustinov pesimizam, nepriznavanje etičke

vrijednosti užitka (što će kasnije ispraviti Toma Akvinski), teološko i kanonističko učenje „de finibus matrimonii“, učenje o spolnosti kao „materia gravis“ itd. U daljnjem prilogu psihijatar i psihoterapeut Paul Matussek govori o „ljudskoj zrelosti i spolnosti“. Tu je izneseno mnogo toga što je nakon Freuda općenito prihvaćeno s obzirom na rast i razvoj ličnosti, a povezano je sa spolnošću. Zaključni prilog (a također i kratki uvod) dao je bonnski moralist Franz Böckle. On raspravlja o „mogućnosti dinamičnog spolnog morala“. On govori o pozadini moralne krize i o etičkoj relevanciji moralnog uvjerenja mnogih vjernika (vrijednost anketa!). On također govori i o nekim konkretnim pitanjima, npr. o kontracepciji. On ovako formulira opći etički stav glede kontracepcije: „Nije dopušteno isključiti rađanje iz spolnog predanja, osim u slučaju kad je iz važnih razloga indicirano izbjegavanje začeca i kad je uzdržljivost bračnom paru štetna“ (str. 134). Kako da se ponaša iskreni i uvjereni katolik s obzirom na službenu nauku o kontracepciji? Böckle kaže: „On mora kao lojalan katolik uzeti u obzir (mitbedenken) argumente crkvene nauke, no on može doći i do uvjerenja koje se razlikuje od službenog mišljenja“ (str. 153). Dakle, poštovanje prema nauci službenog crkvenog učiteljstva, ali i osobna mogućnost da se zrelo i odgovorno postupi i drukčije. Malo opreznije, ali u biti isti stav je zauzela i Zajednička sinoda njemačkih biskupija. Ona o toj točki kaže: „Sud o metodi reguliranja začeca pripada odluci bračnih drugova. On se ne smije donijeti proizvoljno nego mora u savjesno ispitivanje uključiti (miteinbeziehen) objektivne norme koje predlaže crkveno učiteljstvo“ (2.2.2.3). Ovo podudaranje je lakše protumačivo stoga što je profesor Böckle bio predsjednik sinodalne komisije za brak i obitelj.

Zbornik je pisan veoma pregledno i jasno. Tematika je po sebi teška i škakljiva. Autori idu dalje od onoga što je službena nauka crkvenog učiteljstva. Čitajući ove priloge, čovjeka obuzimaju dvostruki osjećaji. S jedne strane stanovita muka, jer neki tradicionalni stavovi – i danas isticani i naglašavani u Crkvi – kao da se nekako lome, odnosno preusmjeravaju. Odate nesigurnost čega se držati, osobito u katehezi i drugim vjerskim poukama. S druge strane, iskrenost i solidnost

argumentacije obećavaju mogućnost nove sinteze i životnu blizinu. Čini se da je to općenito izraz kršćanske situacije u ovo prijelazno vrijeme. Traži se vjernost i trijeznost, ali i spremnost za nove spoznaje, pa i na ovom delikatnom području, koje je ipak sastavni dio čovjekova života.

Knjiga će dobro doći onim obrazovanim čitateljima koji imaju dovoljno teološke kritičnosti te znaju pravilno ocijeniti zamašaj i vrijednost ovih i sličnih pokušaja na području suvremene moralne problematike.

M. Valković

Karl RAHNER, BOG JE POSTAO ČOVJEKOM. Meditacije. Metanoja 53. Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1978. Stranica 66.

Knjiga *Bog je postao čovjekom* je zbirka božićnih razmatranja koja je Karl Rahner držao godine 1974. na Katoličkoj akademiji u Freiburgu. Prisutnima su se ta razmatranja tako sviđala da su pisca zamolili da ih objelodani. Pisac je to učinio. Dakako, pri tom je posegnuo za već objelodanim svojim djelima i misli iz tih djela unio u ovu inače kratku knjigu (Christologie – systematisch und exegetisch, Freiburg 1972; Glaube, der die Erde liebt, Freiburg 1971). Tako je knjižica dobila svoju zaokruženu cjelinu. Meditacije *Bog je postao čovjekom* su pokušaj da se o Božiću rekne što vjerujući treba misliti o „Božiću“ kao Isusovu rođenju. Pisac Isusovo rođenje razmatra iz perspektive njegova kasnijeg života, osobito iz perspektive smrti i uskrsnuća. U svjetlu njegove smrti i uskrsnuća rođenje dobiva dublji smisao. Ono kao početak ulazi u otajstvo onog što je Pavao izrazio riječima: „On, trajni lik Božji, nije se držao kao plijena svoje jednakosti s Bogom nego sam sebe oplijeni uzevši lik sluge, postavši ljudima sličan; obličjem čovjeku nalik, ponizi sam sebe, poslušao do smrti, smrti na križu“ (Fil 2,6s). Osim što su te meditacije teološko razmišljanje o dolasku Božjeg „Logosa“ među ljude, ona su i snažno egzistencijalno usmjerena. Pokazuju kako mi kao kršćani, svetkujući Božić, možemo bolje živjeti svoju vlastitu zemaljsku egzistenciju. Božićno otajstvo treba prožimati sav naš život, svu našu trijeznu svagdašnjicu. Ove meditacije nam izvrsno dolaze upravo danas kad je slavljenje Božića sve više u opasnosti da se pretvori u izvanjsko slavljenje, u izvanjsko obnavljanje nekog hvaljevrijednog i u naciji duboko ukorijenjenog običaja. Meditacije nam pomažu da shvatimo

teološku srž tog blagdana, da otkrijemo poruku koju Božić nosi u sebi te da onda živimo u svjetlu te poruke. Zato čitanje te knjige čovjeka misaono angažira i, dakako, teološki obogaćuje. Knjižica je neopisivo velika pomoć osobito za svećenike u kasno adventsko vrijeme.

Adalbert REBIĆ

A. Chapelle SJ, POUR LA VIE DU MONDE. LE SACREMENT DE L'ORDRE. Institut d'Etudes theologiques, Editions Bruxelles, Bruxelles 1978, strana 388.

Ova je knjiga nastala na temelju predavanja profesora A. Chapelle o Svećeničkom redu. A. Chapelle predaje sistematsku teologiju na Institut d'Etudes Theologiques u Bruxellesu. Knjiga je stoga udžbenik, i to klasični udžbenik sistematske teologije o Svećeničkom redu. Prenosi nauku katoličke teologije o Svetom Redu.

Pisac je knjigu objelodanio želeći pomoći razjasniti pitanja koja nastaju danas u vezi s pitanjem Svećeničkog reda. Uzeo je u obzir podatke Svetog pisma – i to imajući u vidu bjelodani razvoj biblijskih znanosti posljednjih godina – nauku Otaca, Teologiju srednjeg vijeka, nauku crkvenih koncila i sinoda te nauku rimskih papa. Pisacu je polazište *Sacramentum Ordinis* pape Pija XII (godine 1947) i pitanje svećenika-radnika, pitanje koje je nastalo već za vrijeme pontifikata pape Pija XII. Vrhunac izlaganja jest dakako nauka Drugog vatikanskog sabora. Danas se sve brzo mijenja pa se poslije Drugog vatikanskog sabora brzo mnogo toga i u Crkvi promijenilo: liturgija na materinskom jeziku, koncelebrirana misa, euharistija, post itd. S time u vezi brzo se mijenja i slika svećenika, pa danas mnogi postavljaju pitanje: A što je to svećenik? Pisac pokušava u svjetlu tradicionalne nauke dati odgovor na to pitanje i dati samim time neku sigurnost u traženju svećenikova identiteta. Pisac veoma kritički pristupa svim suvremenim razmišljanjima o svećeniku. Knjiga će pomoći ne samo profesorima teologije nego i studentima koji studiraju teologiju i svećenika koji žele jasnoću o svom identitetu.

Adalbert Rebić